

AUTOR

ppor mgr Marcin Deja
marcindeja@hotmail.com

WSPARCIE DZIAŁAŃ POLICJI W ISLAMSKIEJ REPUBLICIE AFGANISTANU PRZEZ ŻANDARMERIĘ WOJSKOWĄ

Wprowadzenie

Od czasu powstania Żandarmerii Wojskowej w 1990 roku żandarmi nieprzerwanie pełnią służbę w misjach i operacjach poza granicami państwa – początkowo pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych, później NATO i Unii Europejskiej. Żandarmi pełnią służbę na stanowiskach w dowództwach Polskich Kontyngentów Wojskowych, w strukturach wielonarodowych pododdziałów policji wojskowej oraz jako jednolite, zwarte pododdziały w składzie kompanii manewrowych, wykonując zadania w podporządkowaniu narodowym bądź w składzie pododdziałów wielonarodowych. Żandarmeria Wojskowa w misjach i operacjach poza granicami państwa realizuje przede wszystkim zadania wynikające z zapisów zawartych w *Ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych*, do których zaliczyć można między innymi:

- zapobieganie przestępstwom i wykroczeniom oraz ujawnianie i ściganie karne sprawców przestępstw i wykroczeń;
- zapewnienie przestrzegania dyscypliny wojskowej oraz prawa miejscowego przez żołnierzy uczestniczących w danej misji;
- kontrola ruchu drogowego, rozpoznanie warunków drogowych i informowanie o zagrożeniach;
- konwojowanie transportów;
- ochrona VIP.

Żołnierze z Oddziałów Specjalnych ŻW ze względu na ich wyposażenie oraz wyszkolenie przygotowani są do realizacji zadań w rejonie misji w zakresie:

- zapewnienia kontroli rejonu działania kontyngentu poprzez m.in. patrolowanie, rozpoznanie i monitorowanie sytuacji lokalnej;
- szkolenia lokalnych sił policyjnych;
- prowadzenia działań interwencyjnych;
- konwojowania i ochrony ładunków specjalnych;
- zapewnienia ochrony specjalnej VIP;

- kontroli osób, miejsc i obiektów¹.

Obecnie żołnierze Żandarmerii Wojskowej realizują swoje zadania poza granicami państwa w Kosowie, Bośni i Hercegowinie, Republice Środkowej Afryki oraz Islamskiej Republice Afganistanu.

Żandarmi od 2002 roku uczestniczyli w operacji antyterrorystycznej *Enduring Freedom (Trwała Wolność)* w ramach kontyngentu, który był odpowiedzialny za rozminowanie rejonu bazy i terenu przyległego, prowadzenie rozpoznania chemicznego i patrolowanie rejonu odpowiedzialności. Od kwietnia 2007 roku Polski Kontyngent Wojskowy (PKW Afganistan) pełni służbę w rejonie misji w ramach Międzynarodowych Sił Wspierania Bezpieczeństwa w Islamskiej Republice Afganistanu. Żołnierze Żandarmerii Wojskowej pełnią tam służbę w ramach Wydziału ŻW oraz Operacyjnych Zespołów Doradczo-Łącznikowych ds. Policji, doradzając i szkoląc funkcjonariuszy afgańskiej policji. Ponadto komponent ŻW PKW Afganistan realizuje ustawowe zadania związane z utrzymaniem porządku i dyscypliny w rejonie operacji².

Zadania w Afganistanie

Afganistan po latach wojen i wewnętrznych konfliktów stał się krajem niestabilnym i wymagającym wsparcia w każdym aspekcie funkcjonowania. Podstawowym warunkiem udzielenia pomocy przez społeczność międzynarodową było przywrócenie bezpieczeństwa obywateli. Niestety, Afgańczycy nie byli w stanie samodzielnie stworzyć silnych i sprawnych sił bezpieczeństwa. Działająca w kraju policja i wojsko były stosunkowo nie liczne, słabo wyszkolone i wyposażone. W początkowym okresie dominowały raczej siły porządkowe, którym przewodzili lokalni watażkowie opierający swoją władzę na pozycji w społeczności lokalnej i dokonaniach z okresu wojny ze Związkiem Radzieckim³.

Od początku zaangażowania się Polski w operację w Afganistanie w składzie PKW znajdował się komponent Żandarmerii Wojskowej. Powiększał się on w miarę przechodzenia w kolejne fazy operacji i zwiększania w niej udziału Polski. Jednolitym komponentem wystawionym przez Żandarmerię Wojskową, który znajdował się w strukturze wszystkich zmian PKW, był Wydział Żandarmerii Wojskowej. Żandarmeria wydzielala siły, od I do X zmiany, do wielonarodowych zespołów doradczo-szkoleniowych (*International Police Mentoring Team – IPMT*), przeznaczonych do szkole-

¹ <http://www.zw.wp.mil.pl/pl/12.html> [dostęp: 27.10.2014].

² Tamże.

³ *Afganistan 2007-2014*, Newsletter No 9, *Wsparcie dla Afgańskiej armii i policji*, http://www.archiwumdo.wp.mil.pl/plik/File/Afganistan_2007_-_2014._Newsletter_nr_9._Wsparcie_dla_afganskej_armii_i_policji.pdf [dostęp: 27.10.2014].

nia i wsparcia policji afgańskiej, a począwszy od VII zmiany PKW, samodzielnie sformowała 10 takich zespołów oraz zapewniła pełną obsadę centrum szkolenia (*Training Center – TC*) policji afgańskiej w Ghazni i Rushmore. Ponadto w ramach Europejskich Sił Żandarmerii (*European Gendarmerie Forces – EGF*) polscy żandarmi pełnili służbę jako specjaliści w centrach szkolenia w Adraskan i Mazar-e Sharif⁴.

Udział EUROGENDORF w trudnej operacji na afgańskiej ziemi rozpoczął się w dniu 8 grudnia 2008 roku. Misja EUROGENDORF, będąca częścią prowadzonej przez NATO operacji ISAF⁵, skupiona jest głównie na szkoleniu i kwestiach doradczych. Instruktorzy początkowo rozmieszczeni w trzech Centrach Szkoleniowych EUROGENDORF w Afganistanie realizują swoje zadania w ramach misji NTM-A (*Misja Szkoleniowa NATO w Afganistanie*). Dodatkowo grupa ekspertów z EUROGENDORF realizuje zadania razem z innymi specjalistami w Sztapie NTM-A. Ponadto Policyjne Zespoły Doradcze (PAT, dawniej nazywane *Police Operational Mentor and Liaison Teams – POMLT*⁶) zapewniają taktyczne oraz policyjne wsparcie dla ich afgańskich partnerów w ramach łańcucha dowodzenia NATO – ISAF. Początkowo wydzielający siły na poziomie 196 żandarmów EUROGENDORF w maju 2011 roku osiągnął poziom ponad 400 osób skierowanych do realizacji misji z Francji, Włoch, Holandii, Polski, Portugalii, Hiszpanii i Turcji⁷.

Liczba żandarmów wykonujących zadania w Afganistanie zwiększała się z każdą zmianą kontyngentu. W trakcie I zmiany PKW Afganistan (kwiecień–październik 2007) 9 żołnierzy żandarmerii pełniło służbę w Wydziale Żandarmerii Wojskowej, a 12 – w IPMT. Poszczególne elementy organizacyjne kontyngentu były w tym czasie rozdzielone i stacjonowały w różnych prowincjach, za które odpowiadali Amerykanie⁸. Pierwsza zmiana w Afganistanie, której dowódcą był gen. broni Marek Tomaszycycki, obecny Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych, pozwoliła na zdobycie cennych doświadczeń, zgranie Grupy Bojowej, a przede wszystkim na wyciągnięcie wniosków, które pozwoliły wprowadzić zmiany w wyposażeniu oraz systemie szkolenia realizowanym przez Żandarmerię Wojskową na etapie przygotowań. W skład pierwszej zmiany wchodziło 18 batalionu desantowo-szturmowego z Bielska Białej, 17. Brygady Zme-

⁴ B. Pacek, *Działanie Żandarmerii Wojskowej w Polskim Kontyngencie Wojskowym w Afganistanie*, Kwartalnik Bellona, Warszawa 4/2012, s. 109.

⁵ ISAF (*Międzynarodowe Siły Wsparcia Bezpieczeństwa*, wojska operacyjne państw członkowskich Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, realizujące zadania w Afganistanie).

⁶ http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2010_06/20110310_100610-media-backgroundunder-POMLT.pdf [dostęp: 27.10.2014].

⁷ <http://www.eurogendfor.org/polski/misje-eurogendfor/eurogendfor-w-afghanistanie>, [dostęp: 27.10.2014].

⁸ Por., B. Pacek, *Działanie...*, wyd. cyt., s. 109.

chanizowanej z Międzyrzecza, 10. Brygady Kawalerii Pancernej ze Świętoszowa, 25. Brygady Kawalerii Powietrznej, 1. Pułku Specjalnego Komandosów z Lublińca, 1. Pomorskiej Brygady Logistycznej, Centralnej Grupy Współpracy Cywilno-Wojskowej z Kielc, Centralnej Grupy Działań Psychologicznych oraz Żandarmerii Wojskowej. Druga zmiana (październik 2007 – kwiecień 2008) praktycznie nie różniła się od pierwszej. Stan etatowy Wydziału został zwiększony do 11 żołnierzy, a do zespołów IPMT wydzielono 14 żandarmów. W trakcie III zmiany (kwiecień–październik 2008) limit kontyngentu został zwiększony do 1500 stanowisk etatowych. Podczas III zmiany zapadły także decyzje o utworzeniu polskiej strefy odpowiedzialności – prowadzeniu przez polski kontyngent samodzielnej działalności operacyjnej w całej prowincji Ghazni. Obsada etatowa Wydziału Żandarmerii Wojskowej pozostała bez zmian (11 żołnierzy), natomiast zwiększono do 20 liczbę żandarmów w IPMT. Podczas IV zmiany PKW zwiększono obsadę Wydziału do 13 żandarmów oraz zmieniono jego organizację – utworzono sekcje dochodzeniowo-śledcze Ghazni i Warrior. Liczba żandarmów wydzielonych do IPMT pozostała bez zmian (20 żołnierzy). Na potrzeby V zmiany (kwiecień–październik 2009) żandarmeria oprócz Wydziału Żandarmerii Wojskowej (13 żołnierzy) skierowała cztery osoby do międzynarodowej sekcji policji wojskowej (*International Military Police* – IMP), która miała za zadanie zabezpieczenie lotniska w Kabulu w ramach tzw. grupy KAIA (*Kabul Afghanistan International Airport*). Ponadto zwiększono liczbę żandarmów skierowanych do dwóch zespołów IPMT (2×14 żołnierzy). Udział Żandarmerii Wojskowej w operacji nieznacznie zwiększył się w trakcie VI zmiany (październik 2009 – kwiecień 2010). Gdy w kwietniu 2009 roku sojusz podjął decyzję o utworzeniu w ramach ISAF misji szkoleniowej (*NATO Training Mission-Afghanistan* – NTM-A), mającej na celu przyspieszenie tworzenia samodzielnych sił ANSF, tj. afgańskiej armii (ANA11) i policji (ANP), oraz zapewnienie sprawnego koordynowania działań szkoleniowych wykonywanych w Afganistanie, Żandarmeria Wojskowa utworzyła prawie w całości zespoły mentorskie IPMT (2×22 żołnierzy). Począwszy od VII zmiany PKW, znacznie zwiększył się udział Żandarmerii Wojskowej w misji. Żandarmeria samodzielnie sformowała 10 zespołów doradczo-szkoleniowych POMLT (*Police Operational Mentor and Liaison Team*), a także element sztabowy w Polskich Siłach Zadaniowych (PSZ) – zgrupowanie szkoleniowe ANSF, które zajmowało się koordynowaniem szkolenia ANSF. Od VII zmiany powiększono także Wydział Żandarmerii Wojskowej – do etatu dodano trzyosobową sekcję przewodników psów. Coraz większe ukierunkowanie misji na stabilizowanie sytuacji w kraju, a tym samym na szkolenie i kształtowanie afgańskiej policji, znalazło wyraz w jeszcze większym zaangażowaniu Żandarmerii Wojskowej w proces szkolenia policji. Od VIII zmiany PKW żandarmeria zapewniała pełną obsadę centrum szkolenia policji w Ghazni

i Rushmore w ramach misji szkoleniowej NTM-A. W takim wymiarze Żandarmeria Wojskowa była zaangażowana w misję, z niewielkimi zmianami, aż do X zmiany kontyngentu⁹.

Zintensyfikowanie działań w Afganistanie, które w głównej mierze mają za zadanie odbudowę struktur państwowości po rządach talibów, spowodowało nasilenie działań mających na celu odbudowę przede wszystkim Afgańskiej Policji oraz sił bezpieczeństwa, których głównym zadaniem ma być samodzielne zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańcom tego kraju.

Zadania i działalność Policyjnych Operacyjnych Zespołów Doradczo-Łącznikowych w Afganistanie

Aby przyspieszyć tworzenie afgańskiej armii i policji oraz zapewnić sprawne koordynowanie działań szkoleniowych w Afganistanie, w kwietniu 2009 roku NATO podjęło decyzję o utworzeniu w ramach ISAF misji szkoleniowej. W szkolenie ANSF, szczególnie armii i policji, zaangażowały się również Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej. Powstały Operacyjne Zespoły Doradczo-Łącznikowe (*Operational Mentor and Liaison Teams – OMLT*) do szkolenia armii afgańskiej i Wielonarodowe Zespoły Doradcze Policji (*International Police Mentoring Teams – IMPT*), których zadaniem było wspieranie afgańskich sił policyjnych. Ciężar szkolenia, doradzania i wspierania afgańskiej policji spoczął głównie na Żandarmerii Wojskowej. Początkowo żandarmi wykonywali zadania szkoleniowe wspólnie z żołnierzami amerykańskimi, ale od VII zmiany PKW Afganistan już samodzielnie odpowiadał za proces tworzenia ANP. Był to przełomowy moment dla losów afgańskiej operacji w naszej strefie. POMLT prowadziły działania poza terenem bazy na całym obszarze podległej prowincji. Od jakości ich pracy zależał poziom wyszkolenia i samodzielności policji afgańskiej, a tym samym stan jej przygotowania do przejęcia odpowiedzialności za swój kraj. Siły policyjne obecnie funkcjonują na wszystkich szczeblach organizacji terytorialnej Afganistanu, czyli w dystryktach, prowincjach oraz regionach, a podlegają tylko i wyłącznie afgańskiemu ministerstwu spraw wewnętrznych, a w szerszym aspekcie – Rządowi Islamskiej Republiki Afganistanu (GIROA). Podstawowym zadaniem POMLT było zwiększenie bezpieczeństwa w podległej prowincji dzięki doskonaleniu umiejętności i efektywności operacyjnej członków Afgańskich Narodowych Sił Bezpieczeństwa. Typowy zespół, składający się ze szkoleniowców i sekcji ochrony, liczy około 40. żołnierzy i jest wyposażony w cztery-sześć pojazdów typu MRAP lub transporter Rosomak. Zespoły doradczo-szkoleniowe składały się z dwóch

⁹ B. Pacek, *Działanie...*, wyd. cyt., s. 110.

elementów – zespołu mentorów i grupy ochrony. Zespoły mentorów miały za zadanie wspierać i doradzać afgańskim policjantom (wśród mentorów oprócz żandarmów znajdowali się cywilni specjaliści – najczęściej żołnierze i policjanci), a grupa ochrony zabezpieczała zespół mentorów podczas wykonywania zadań. Zadania ochronne pełnili głównie żandarmi z oddziałów specjalnych Żandarmerii Wojskowej. POMLT wykonywały takie zadania, jak:

- wspieranie afgańskiej policji i doradzanie jej w prowadzeniu bieżących działań policyjnych na obszarze dystryktu;
- utrzymywanie funkcji łącznikowej między siłami ISAF a afgańskimi strukturami dowodzenia;
- wspieranie w koordynowaniu planowania działań z innymi jednostkami policji afgańskiej;
- wspieranie w planowaniu operacji bezpieczeństwa sił ISAF na obszarze dystryktu;
- doradzanie w sprawach dotyczących planowania, udziału oraz systemu meldunkowego podczas wszelkiego rodzaju działań sił ISAF (wspólnych z ANP);
- wspieranie w planowaniu i prowadzeniu gospodarki materiałowej oraz działań zabezpieczenia logistycznego;
- koordynowanie wsparcia logistycznego prowadzonego przez amerykańskie zespoły wsparcia logistycznego;
- sporządzanie dokumentacji, raportów i meldunków w określonych przez ISAF systemach.

Zespoły doradczo-szkoleniowe były rozmieszczone w jednostkach terenowych na różnym poziomie (w dystryktach, prowincjach i regionach) i wspomagały ANP. Pomoc ta była rozumiana szeroko i obejmowała wspomaganie logistyczne, mentorowanie, a także wspólne działania policyjne, takie jak patrolowanie (piesze lub na pojazdach), czy działania na tymczasowych posterunkach kontrolnych, tzw. checkpointach. Głównym celem POMLT było doprowadzenie do zwiększenia poziomu indywidualnego i zespołowego wyszkolenia policjantów. Ze względu na wysoki stopień zaawansowania procesu szkolenia w ramach NTM-A konieczne stało się rozmieszczenie personelu zespołów POMLT w jednostkach ANP, by – w razie potrzeby – zespoły te żyły i działały razem ze swoimi afgańskimi odpowiednikami. Miało to sprzyjać zyskaniu wzajemnego zaufania, co było niezbędne do prawidłowego funkcjonowania POMLT-ów. Dzielenie się doświadczeniem miało istotne znaczenie dla efektywnego doradztwa. Bez wzajemnego porozumienia żołnierze NATO mogli być narażeni na duże ryzyko. POMLT utrzymywały łączność między lokalnymi siłami bezpieczeństwa a siłami operacji, tym samym zapewniały wsparcie afgańskim siłom bezpieczeństwa i zarazem umożliwiały im wspólne działanie z siłami ISAF m.in. w zespołach wykrywania improwizowanych urządzeń wybu-

chowych, zespołach zabezpieczenia medycznego, czy wysuniętego rozpoznania. W procesie szkolenia prowadzonym przez zespoły POMLT okazało się, że szkolenie afgańskich policjantów będzie nastęrczało wielu trudności. Oprócz kłopotów typowo szkoleniowych problemem była bowiem wiarygodność Afgańczyków. Podejrzewano, że część szkolonych współpracuje z talibami, a może nawet została przez nich skierowana na szkolenie. Istniały obawy, że szkoląc się, prowadzą oni rozpoznanie wojsk koalicyjnych. Ponadto należało liczyć się z tym, że niektórzy już jako wyszkoleni policjanci przejdą w przyszłości na stronę przeciwną. Problemem Afganistanu była i jest korupcja. Dotyczy ona wszystkich sfer społecznych, z wojskiem i policją włącznie. Zespoły POMLT musiały więc z jednej strony przygotowywać afgańskich policjantów do walki z korupcją, z drugiej zaś eliminować to zjawisko w samych szeregach policyjnych. Szkolenie afgańskich policjantów w małym stopniu przypominało typowe działania edukacyjne.

Odbywało się za pośrednictwem tłumaczy, co utrudniało przekazywanie wiedzy. Potencjalni policjanci zaś byli niewyedukowani i trzeba ich było uczyć od podstaw, od policyjnego zachowania się po prowadzenie spraw karnych czy działań kryminalistycznych¹⁰.

Głównym zadaniem POMLT jest wsparcie działań afgańskiej policji poprzez jej szkolenie, które przełoży się na efekty w postaci samodzielnej realizacji działań w obszarze jej odpowiedzialności, tj. właściwe planowanie działań oraz współdziałanie z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo. Koordynacja tych działań oraz właściwe wykorzystanie posiadanego sprzętu pozwoli na poprawę bezpieczeństwa w Afganistanie.

Szkolenie Afgańskiej Policji (ANP¹¹)

Ważną rolę w budowaniu struktur policji odegrała działająca począwszy od IV zmiany (koniec 2008 r.) tzw. Akademia Policyjna utworzona w stolicy prowincji Ghazni. Do momentu jej likwidacji w lipcu 2013 (oficjalnie ośrodek zamknięto 20 czerwca 2013 r., tworząc w jej miejsce kompanię szkolną) wyszkolono tu blisko 9 tysięcy funkcjonariuszy na dwóch rodzajach kursów. Podstawowy trwał 6 tygodni i obejmował podstawy prawne, naukę pisania i czytania, zapoznanie z regulaminami, teorię i praktykę prowadzenia działań policyjnych oraz zajęcia praktyczne ze strzelaniem włącznie. Po jego zakończeniu świeżo upieczeni policjanci byli przydzielani do jednostek na obszarze prowincji i rozpoczynali służbę w terenie. Bardzo często wykonywali zadania wspólnie ze specjalistami z operacyjnych ze-

¹⁰ Tamże, s. 116-118.

¹¹ ANP (*Afghan National Police* – Policja Narodowa Afganistanu).

społów doradczo-łącznikowych ds. szkolenia policji POMLT, które również tworzyli polscy żandarmi. Część policjantów, którzy ukończyli kurs podstawowy, wracała do szkoły policyjnej w Ghazni na kurs zaawansowany. Byli to najlepsi funkcjonariusze typowani do dalszego szkolenia przez swoich komendantów. Trafiali oni na 16-tygodniowy kurs podoficerski do Centrum Szkolenia Policji Afgańskiej w Ghazni. Był to dla nich kolejny etap rozwoju zawodowego, w trakcie którego zdobywali wiedzę znacznie bardziej specjalistyczną.

Wśród kursantów, promowanych po ukończeniu szkolenia na funkcjonariusza policji, znalazły się również kobiety. Przechodziły one dokładnie takie samo szkolenie jak mężczyźni, a następnie były kierowane do służby w różnych częściach prowincji Ghazni¹².

Szkolenie specjalistyczne prowadzono w dwóch etapach – cyklu wykładów teoretycznych oraz ćwiczeń praktycznych. Nacisk kładziono zwłaszcza na znajomość konstytucji i praw człowieka, wskazywano również różnice między prawem karnym a zakazami religijnymi. Każdy kurs kończył się promocją oraz złożeniem ślubowania wierności i ochrony bezpieczeństwa obywateli, a także państwa afgańskiego. Celem szkolenia, zważywszy na specyfikę afgańskiego społeczeństwa – występowanie silnych podziałów plemiennych, było uświadomienie kursantom poczucia wspólnoty narodowej i jedności państwowości¹³.

Zadania Wydziału Żandarmerii Wojskowej w Afganistanie

Wydział ŻW realizuje w kontyngencie ustawowe zadania wynikające z *Ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych*. Żołnierze Żandarmerii Wojskowej wspierają oraz doradzają dowódcy Polskiego Kontyngentu Wojskowego w utrzymaniu wysokiego poziomu dyscypliny w PKW. Podczas realizacji czynności profilaktycznych żandarmów wspomagać będą psy służbowe, które już wielokrotnie służyły Żandarmerii Wojskowej podczas realizacji zadań służbowych poza granicami kraju.

Zadania Wydziału ŻW:

- prewencyjne i dochodzeniowo-śledcze zabezpieczenie działań PKW;
- realizacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania popełnianiu przestępstw, wykroczeń, przewinień dyscyplinarnych, profilaktyki

¹² *Afganistan 2007-2014*, Newsletter No 9, *Wsparcie dla Afgańskiej armii i policji*, http://www.archiwumdo.wp.mil.pl/plik/File/Afganistan_2007_-_2014._Newsletter_nr_9._Wsparcie_dla_afgańskiej_armii_i_policji.pdf [dostęp: 27.10.2014].

¹³ B. Pacek, *Działanie...*, wyd. cyt., s. 119.

alkoholowej, narkotykowej, realizacji prawidłowego nadzoru nad bronią oraz środkami pola walki;

- wspieranie i doradzanie dowódcy PKW w ustanowieniu i utrzymaniu dyscypliny w kontyngencie.

Podstawowym zadaniem Wydziału Żandarmerii Wojskowej było prowadzenie działalności dochodzeniowej, czyli postępowań przygotowawczych (śledztw, dochodzeń i postępowań sprawdzających) pod nadzorem prokuratora PKW oraz sporządzanie pomocy prawnych dla jednostek prowadzących postępowania przygotowawcze w kraju. W ramach prowadzonych postępowań wykonywano liczne czynności procesowe, niekiedy w trudnych warunkach. Do najważniejszych czynności należały oględziny miejsc takich zdarzeń, jak atak na patrol, czy konwój z ofiarami wśród polskich żołnierzy. Czynności te wymagały sprawnego działania bezpośrednio na miejscu zdarzenia, często w warunkach bezpośredniego zagrożenia. Wiązały się z dużą odpowiedzialnością, ponieważ od właściwego zebrania i zabezpieczenia śladów oraz dowodów na miejscu zdarzenia zależało późniejsze zidentyfikowanie sprawcy i udowodnienie mu winy. Ślady i dowody zabezpieczone w miejscach zdarzeń, których ofiarami byli polscy żołnierze, przesyłano do amerykańskiego laboratorium kryminalistycznego w Bagram, działającego w ramach sił koalicyjnych. W laboratorium tym od VI zmiany PKW służbę pełnił technik kryminalistyki ze składu Wydziału Żandarmerii Wojskowej. Zajmował się wszelkimi zdarzeniami, jakie zaistniały w polskiej strefie odpowiedzialności. Do niego trafiały wszystkie zabezpieczone ślady z miejsc zdarzeń. Za pomocą nowoczesnych metod podejmowano próby ujawnienia śladów biologicznych lub śladów linii papilarnych potencjalnego sprawcy. Od VII zmiany kontyngentu dodatkowym zadaniem techników kryminalistyki sekcji dochodzeniowo-śledczych w Ghazni i Warrior była praca w zespołach WIT (*Weapons Intelligence Team* – Zespołu Rozpoznania Środków Pola Walki, międzynarodowego laboratorium kryminalistycznego Palladin). Zajmowały się one głównie zabezpieczaniem i analizowaniem śladów oraz dowodów pozostałych po wybuchach min pułapek – improwizowanych urządzeń wybuchowych (*Improvised Explosive Device* – IED). Technicy kryminalistyki natomiast mieli za zadanie właściwie zabezpieczyć ślady znalezione na miejscu zdarzenia, tak by można je było przesłać do dalszej analizy do laboratorium. Z pozoru zwykle czynności procesowe nie zawsze należały do łatwych i bezpiecznych.

Często trzeba było przesłuchiwać lokalną ludność, funkcjonariuszy ANSF, a nawet osoby osadzone w więzieniu. Oznaczało to konieczność przemieszczenia się do określonego miejsca, np. do siedziby miejscowych władz, policji, wojska czy miejscowego więzienia, co z kolei wiązało się z zagrożeniem. Do zadań Wydziału Żandarmerii Wojskowej w ramach działalności dochodzeniowo-śledczej należało również wykonywanie czyn-

ności zleconych przez prokuratora PKW w sytuacjach, gdy w wyniku użycia broni przez polskich żołnierzy zostali ranni lub ponieśli śmierć obywatele Afganistanu¹⁴.

Zakończenie

W założeniu zakończenie operacji ISAF, jak każdej innej misji, powinno nastąpić w momencie osiągnięcia uwarunkowań stanu końcowego, tj. realizacji jej celów. Z drugiej jednak strony nie można traktować tego w kategoriach paradygmatu¹⁵.

Ludzie muszą dostrzegać realną zmianę na lepsze zarówno w kwestii bezpieczeństwa, jak i szeroko rozumianej jakości życia. Fundacja dla Pokoju, która analizuje wskaźniki polityczne, społeczne i ekonomiczne państw, corocznie umieszcza Afganistan w gronie państw upadających i upadłych, czyli takich, w których nastąpiła całkowita katastrofa państwowości¹⁶.

Szkolenie oraz wsparcie Afgańskiej Policji jest bardzo trudnym i odpowiedzialnym zadaniem realizowanym m.in. przez Żandarmerię Wojskową, która realizuje swoje zadania w ramach Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie. W pełni profesjonalne, dobrze wyszkolone i wyposażone siły policyjne obok armii będą w stanie samodzielnie zapewnić bezpieczeństwo w swoim kraju. Szkolenie oraz wsparcie w dużej mierze spoczywające na Żandarmerii Wojskowej jest w dalszym ciągu dopasowywane do aktualnych potrzeb i zagrożeń, które przybierają coraz to nową formę, wymuszając tym samym zmianę procedur oraz szkolenia tak, aby Żandarmeria Wojskowa mogła sprostać tym wyzwaniom i po całkowitym wycofaniu z Afganistanu pozostawić w pełni profesjonalną policję, która będzie w stanie samodzielnie realizować swoje zadania.

Bibliografia

1. Kilcullen D., *Counterinsurgency*, Oxford University Press, Nowy Jork 2010.

¹⁴ Tamże, s. 112-113.

¹⁵ S. Kleszcz, *Uwarunkowania zakończenia operacji stabilizacyjnej*, [w:] D. S. Kozeński (red.), *Działania stabilizacyjne – aspekty strategiczne. Konflikty. Interwencje. Bezpieczeństwo*, Warszawa 2011, s. 174.

¹⁶ P. Sulkowski, *Państwa upadłe a bezpieczeństwo*, [w:] K. Żukrowska (red.), *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Przegląd aktualnego stanu*, Warszawa 2011, s. 285.

2. Kleszcz S., *Uwarunkowania zakończenia operacji stabilizacyjnej*, [w:] Kozerawski D. S. (red.), *Działania stabilizacyjne – aspekty strategiczne. Konflikty. Interwencje. Bezpieczeństwo*, Warszawa 2011.

3. Modrzejewska-Leśniewska J., *Afganistan*. Wydawnictwo TRIO, Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2010.

4. Pacek B., *Działanie Żandarmerii Wojskowej w Polskim Kontyngencie Wojskowym w Afganistanie*, Kwartalnik Bellona, Warszawa 4/2012.

5. Sulkowski P., *Państwa upadłe a bezpieczeństwo*, [w:] Żukrowska K. (red.), *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Przegląd aktualnego stanu*, Warszawa 2011.

6. *Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych*, Dz. U. 2001.123.1353 z późn. zm.

SUPPORT FOR POLICE OPERATIONS IN THE ISLAMIC REPUBLIC OF AFGHANISTAN BY MILITARY POLICE

Abstract: The aim of the article is to present tasks carried out by Military Police aimed at supporting the army, police and security forces' operations in the Islamic Republic of Afghanistan. The article presents tasks, threats, their causes and importance for performing tasks that Military Police have been facing in Afghanistan. The responsibility for Afghanistan did not finish with the end of the mission and withdrawal of our contingent. Polish soldiers will continue to serve in Afghanistan but now as instructors – advisers who will share their knowledge in the process of training.